

Бразілій Н.М.

к.е.н., доцент,

Черкаський державний технологічний університет

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЇЇ МІСЦЯ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Сьогодні однією з наймогутніших рушійних сил розвитку цивілізації є творча діяльність людини. В сучасних умовах ефективність економіки, науково-технічний рівень виробництва, соціально-економічний прогрес залежить від обсягу накопичених суспільством знань та ефективності використання інтелектуальних ресурсів нації.

Сучасний період розвитку нашої держави також визначається суттєвим зростанням ролі науки і техніки, інтелектуальної діяльності, духовного збагачення, головним джерелом яких є творча праця.

У всьому світі інтелектуальна власність стає могутнім важелем економічного розвитку суспільства. З інтелектуальних ресурсів суспільства формується інтелектуальний капітал держави.

Саме інтелектуальний капітал нації дедалі більше перетворюється на провідний чинник економічного зростання та міжнародного обміну, радикальних структурних зрушень, стає головним у визначенні ринкової вартості високотехнологічних компаній та формуванні високого рівня конкурентоспроможності. Все це дає підстави говорити про становлення у сучасному світі якісно нового типу економіки – економіки, що базується на знаннях та використанні інтелекту. У цій економіці головну роль відіграє капітал. Творений творчим використанням набутих знань.

Стимулом для активізації будь-яких напрямів творчості є ефективно функціонуюча державна система правової охорони результатів інтелектуальної діяльності. Її ефективність характеризується наявністю ринку об'єктів інновацій, можливістю набуття і дійового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, які дають змогу отримати легальний прибуток від творчої праці. Створення потужної промисловості, стабільної і високорозвинутої економіки неможливе без використання творчого потенціалу суспільства.

Таким чином постає запитання, що ж саме являє собою інтелектуальний капітал? Існує досить значна кількість варіантів відповідей на дане питання, але найбільш лаконічне і точне дає професор, академік народного господарства при Уряді Російської Федерації В. Зінов «Інтелектуальний капітал – це знання, які можуть бути перетворені в прибуток й оцінені».

Так як інтелектуальний капітал не може бути віднесений до складу матеріальних активів, тому він враховується як нематеріальний. А згідно Положення (Стандарту) Бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» (надалі П(С)БО 8) придбаний нематеріальний актив визнається як актив за умов якщо: існує ймовірність того, що підприємство тримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням такого активу; можна достовірно визначити його вартість. Таким чином між поняттями інтелектуальний капітал і нематеріальні активи можна поставити знак рівності.

Наукові спори відносно природи інтелектуальної власності та його складових почалися ще в XVIII столітті і ведуться до теперішнього часу. Слід зазначити, що вивчення природи інтелектуальної власності безпосередньо пов'язане з таким важливим і сьогодні особливо актуальним питанням, як захист прав

інтелектуальної власності. Від результатів дослідження природи інтелектуальної власності залежить вирішення питань про поширення на захист таких прав загальних засобів захисту власності і обґрунтування режиму особливого захисту таких прав.

Питання природи прав інтелектуальної власності останнім часом розглядали такі російські та українські вчені, як В. А. Дозорцев, О. В. Калятін, О. П. Сергєєв, О. А. Підпригора, О. О. Підпригора та інші. Але в Україні на сьогодні жодна з теорій природи права інтелектуальної власності не є домінуючою.

Виникнення терміна «інтелектуальна власність» пов'язують з французьким законодавством XVIII століття та французьким пропріетарним підходом до авторських та патентних прав. Логічним наслідком такого підходу стало закріплення у французькому законодавстві понять «літературна власність», «промислова власність», «інтелектуальна власність». В законах декількох штатів США, законодавстві Саксонії, Пруссії, Данії, Норвегії та декількох інших країн авторське право визначалось як «найсвятіший вид власності».

У своїй основі цей підхід, по-перше, спирався на теорію природного права, а по-друге, був зумовлений розквітом капіталістичних відносин, для яких необхідним став вільний обіг прав на результати інтелектуальної діяльності. В той час право власності здавалося найкращою конструкцією, яка могла чітко визначити та забезпечити панування право власника над результатом інтелектуальної діяльності, забезпечити «недоторканість» об'єктів інтелектуальної праці.

Інтелектуальну власність зачисляють до особливого виду власності, яка має віртуальний характер. Саме це значно ускладнює усвідомлення її сутності та визначення.

Об'єктом права інтелектуальної власності є результати творчої діяльності, які є нематеріальними, тому не обмеженими в просторі. Ця властивість викликає необхідність особливого врегулювання відокремлення об'єкта від необмеженої кількості суб'єктів, які можуть вільно його використовувати за умови відсутності такого врегулювання.

Першим документом, регулюючим правові відносини у сфері інтелектуальної власності і що визначив поняття об'єктів прав інтелектуальної власності, став прийнятий в 1991 році Закон України «Про власність». Вперше з'явилася можливість визнати нематеріальні активи за об'єкти бухгалтерського обліку. В 1993 році ряд законодавчих актів про охорону прав інтелектуальної власності чітко визначив об'єкти авторського права і прав промислової власності, закріпив виняткові права авторів на результати діяльності.

Законодавство, яке визначає права на інтелектуальну власність, базується на праві кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, що, за визначенням, є благом не матеріальним і зберігаються за його творцями та можуть використовуватися іншими особами лише з їх дозволу, окрім випадків, визначених законодавством.

Прийнятими, практично у всіх країнах, документами, що засвідчують першість у створенні і права на володіння об'єктами інтелектуальної власності, є патент на винахід, промисловий зразок; свідоцтво на товарний знак, топографію інтегральної схеми, зазначення походження товарів; свідоцтво про реєстрацію твору (в галузі мистецтва, літератури та науки). У ряді країн, також, видаються патенти на корисні моделі, (зокрема, патенти на корисні моделі, з деякими відмінностями, реєструються в Україні і Росії). Окрім державних органів,

свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твори також можуть видавати уповноважені авторські товариства.

Усі названі охоронні документами, по суті угодами між державою і заявниками відповідних об'єктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Сергеев А.А. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник, Изд 2-е, пере раб. И доп.-М.: ПБОЮЛ Грищенко Е.М., 2001. – 752 с. – С. 10-11.
2. Л.Б. Гальперин, В.Н. Михайлова Интеллектуальная собственность: сущность и правовая природа //Советское государство и право. – 1991. – №12. – С. 10-13.
3. О.А. Підпригора, О.О. Підпригора Право інтелектуальної власності України: Навч. Посібник для студентів юрид. Вузів і фак. Ун-тів. – К.:Юрінком Інтер, 1998, – 336 с.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435 – IV, зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1381400455773654>.
5. Основи законодавства України про інтелектуальну власність. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://khorol.just.gov.ua/info/39/>.
6. Віктор Гладченко, Що таке інтелектуальна власність? [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.patent.net.ua/intellektus/patentbureau_news/about_intellectual_property/1033/ua.html.

Вороніна О.Ю.

студентка,

Донецький інститут туристичного бізнесу

ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У СТВОРЕННІ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ

На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин глобалізаційні процеси охопили всі сфери світового господарства, в тому числі і ринок туристичних послуг. Важливим та новим напрямом розвитку економіки є створення туристичних кластерів.

Економічні засади дослідження туристичних ринків закладені у працях Г. М. Алейникової, В. Ф. Данильчука, Ю. Б. Забалдіної, Н. Й. Коніщевої, Т. І. Ткаченко, В. С. Ковешнікова [1, с. 25].

Туристичний кластер – це система інтенсивної виробничо–технологічної та інформаційної взаємодії туристичних підприємств, постачальників базових та додаткових послуг із приводу створення спільного туристичного продукту. До туристичних кластерів відносяться групи підприємств, що сконцентровані географічно в межах регіону, які спільно використовують туристичні ресурси, спеціалізовану туристичну інфраструктуру, локальні ринки праці, здійснюють спільну маркетингову та рекламно-інформаційну діяльність.

Туристичні кластери можуть включати як незначну, так і велику кількість підприємств туристичного та споріднених і допоміжних секторів економіки. Вони можуть формуватися як з великих, так і з малих фірм у найрізноманітніших поєднаннях і відносинах. Наприклад, кластери в Італії об'єднують переважно малі та середні підприємства, в Шотландії (базова модель ЄС) – ядро кластеру формують потужні підприємства, інколи іноземного походження. Від інших форм організації спільної туристичної діяльності, туристичні кластери відрізняються